

Олексюк М. М. Безпекові аспекти розвитку держави в умовах введення воєнного стану / Олексюк Мирон Мирославович // Соціально-гуманітарні виміри правової держави: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпро, 14 квітня 2023 р.). - Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. - 411 с. - С. 82-86.

Олексюк Мирон Мирославович

кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри соціально-поведінкових,
гуманітарних дисциплін та економічної безпеки Львівського державного
університету внутрішніх справ

БЕЗПЕКОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ВВЕДЕННЯ ВОЄННОГО СТАНУ

Сучасний світ характеризується фактами загрози світовому порядку, посиленням міждержавної конфронтації, коли одна з країн ставить завдання здійснення експансії, нав'язує свою волю, анексує території, встановлює на них свої порядки. Це призводить до численних людських жертв, руйнування житлових споруд та промислової інфраструктури держави, що, в свою чергу, викликає появу значних міграційних потоків населення, котре потерпає від таких дій. Для держав, втягнених у такі воєнні конфлікти, необхідністю стає введення воєнного стану у країні з метою максимальної мобілізації громадян на опір агресору. Воєнний стан як особливий правовий режим був введений в Україні відповідно до Указу Президента України «Про введення воєнного стану» 24 лютого 2022 р. у відповідь на військову агресію РФ проти України.

У зв'язку із військовою агресією РФ постало завдання визначити основні напрямки дій для забезпечення суверенітету держави та захисту її громадян, розробити конкретну систему заходів, реалізація котрих сприяла б успішному опору агресору. Це, в свою чергу актуалізувало дискурс навколо безпекових проблем в умовах введення воєнного стану, що і визначає важливість даної статті. метою якої є дослідження основних характеристик реалізації безпеки держави за умов введення воєнного стану.

В умовах активного воєнного протистояння питання реалізації безпеки держави виступають як особливо важливі та життєво необхідні, оскільки стосуються самого існування держави, а, враховуючи наявність дії ворога, що носять різновид класичного геноциду українського народу, можна погодитись із твердженням про те, що «сама безпека для людини є різновидом її прав, але співвідношення ролі та значущості такої безпеки має бути урівноваженим з реалізацією інших прав й, особливо, свобод людини» [1, с. 7].

Безпеку слід розглядати як явище об'єктивного порядку, що існує у позацивільному просторі, функціонує незалежно від певного історичного сформованого суспільства, але в той же час детерміновано біосоціальною сутністю людини, що проявляє себе бінарно, тобто одночасно на рівні індивіда та особи. Тому вирішення питання про сутність та роль безпеки як феномену у сучасному світі не можна розглядати виключно у одній проекції, її слід трактувати як в особистісному, так і соціальному вимірі, виявляючи її характерні ознаки. У цьому контексті можна погодитись із наступною думкою вітчизняних безпекознавців: «Як соціальне явище безпека не може існувати поза сферою інтересів людини. Безпека держави та суспільства також перебуває у сфері інтересів людини, оскільки і держава, і суспільство у своїй першооснові — це спільнота людей» [1, с. 7].

Вищенаведена аргументація дає можливість стверджувати, що соціальний вимір безпеки виступає у якості пріоритетного, виявляючи особливі сутнісні характеристики цього важливого для сучасного світу явища. Однією з умов забезпечення соціальної безпеки держави розглядається готовність і можливість для кожного індивіда займатися продуктивною працею. Це, на нашу думку, фіксує особливості політичного аспекту соціальної безпеки оскільки реально відображає стандарти, напрямки та пріоритети державної політики в сучасних умовах.

Реалізація завдань, що їх ставить перед собою держава в рамках здійснення соціальної політики, за умов впровадження воєнного стану набуває особливих рис, зумовлених відсутністю можливостей держави задовольняти соціальні потреби її громадян у достатній для їх поступального розвитку мірі. Це визначається рядом факторів, котрі тісно пов'язані із об'єктивною потребою

оборони від зазіхань ворога на суверенітет держави чи її фактичне існування. В силу цього виявляється необхідність вирішувати важливі військово-політичні завдання, що в свою чергу гальмує можливості здійснювати дії, спрямовані на задоволення суспільних потреб. За цих умов стоїть завдання максимального збереження людського капіталу, що в свою чергу тісно пов'язано із потребами пошуку заходів, спрямованих на максимальне залучення громадян до вирішення важливих завдань протистояння ворогу та збереження потенціалу держави у різних сферах (економічній, політичній чи будь-якій іншій). Очевидно, що це стає можливим лише за умов поширення зайнятості населення у виробничих процесах, розгортанні трудової мобільності, а також у заходах, спрямованих на забезпечення збереження трудового потенціалу та розвиток людського капіталу у повоєнний час.

Вітчизняні дослідники питань безпеки в умовах воєнного стану наступним чином розглядають ті основні загрози соціальній безпеці в Україні за таких обставин: «У теперішніх реаліях основними загрозами соціальній безпеці людини в Україні є: – зростання рівня бідності (зниження рівня трудових доходів або їх втрата у зв'язку з бойовими діями); – незахищеність прав та свобод громадян; – втрата частиною населення житла внаслідок ворожих обстрілів; – зростання безробіття у зв'язку із припиненням діяльності більшості підприємств в зоні бойових дій; – посилення соціальних конфліктів на фоні військової агресії, руйнування системи соціальних цінностей; – зростання криміналізації суспільства, розвиток тероризму на тимчасово окупованих територіях, а також мародерства; – зниження доступності населення до якісної медичної допомоги особливо в тих регіонах, де ведуться бойові дії, і як наслідок погіршення стану здоров'я населення, поширення соціальних захворювань; – намагання маніпулювати свідомістю громадян шляхом поширення недостовірної та упередженої інформації в ЗМІ та соціальних мережах» [2].

Слід зазначити, що особливе місце у системі організації діяльності держави та суспільства в умовах введення воєнного стану відводиться також і питанням налагодження економічної безпеки. Це передусім зумовлено тим, що для захисту держави та її громадян потрібно мобілізувати якомога більше

матеріальних ресурсів для забезпечення нормального функціонування державного механізму для реалізації опору ворогу.

Відзначаючи характеристиками фінансової безпеки держави її ефективність, незалежність та конкурентноспроможність, можна ствердити, що саме ці параметри особливо важливі в умовах держави, котра знаходиться у стані військової конфронтації та зазнає агресії зі сторони іншої держави., Вони актуалізують значення вирішення важливих проблем становлення фінансової системи держави, збереження фінансової спроможності як держави в цілому, так і її окремих громадян забезпечувати своє існування. Це дає нам можливість погодитись із думкою про те, що «фінансову безпеку держави можливо визначити, як функціональне системне явище, яке доцільно розглядати з позицій здатності її складових протистояти загрозам і викликам та забезпечувати достатній, сталий розвиток всіх напрямів та сфер економіки країни» [3, с.143].

Все це дає можливість визначити основні пріоритети у реалізації фінансової безпеки держави в умовах введення воєнного стану, до яких відносять зокрема і врахування основних її особливостей, що стосуються структурних змін матеріального виробництва, які призводять до руйнування базових галузей економіки, падіння попиту на промислові товари та порушення економічних зв'язків, втрати ринків збуту, праці та сировини, а також ресурсної бази, порушення правового механізму оподаткування.

Не можна не помітити, що в умовах оголошення воєнного стану активізується інформаційна боротьба, яка здійснюється заради забезпечення переваги однієї сторони над іншою в умовах воєнного протистояння та формує спотворене бачення реального стану справ шляхом впливу на свідомість суперника. Саме в такому випадку державою здійснюються спрямовані на заборону поширення певної інформації суспільно небезпечного характеру заходи, вносяться зміни до нормативно-правових актів у напрямку врегулювання важливих питань технічної фіксації інформації, враховуючи встановлення чи посилення відповідальності за поширення певної інформації, врегульовуються процесуальні дії щодо вилучення інформаційних даних [8, С.153].

Висновки. 1.Проблеми реалізації безпеки держави в умовах введення воєнного стану виступають як особливо важливі та життєво необхідні, оскільки

стосуються як самого існування держави, так і її громадян, враховуючи дії ворога, що носять різновид геноциду українського народу.

2. Питання сутності та ролі безпеки як феномену в умовах введення воєнного стану не можна розглядати виключно у одній проекції, її слід трактувати як в особистісному, так і соціальному вимірі, виявляючи її характерні ознаки.

3. Реалізація основних завдань, що їх ставить перед собою держава в рамках здійснення соціальної політики, за умов впровадження воєнного стану набуває особливих рис, зумовлених відсутністю можливостей держави задовольняти соціальні потреби громадян у достатній для їх розвитку мірі.

4. Зміна пріоритетності у наданні соціальної допомоги громадянам в умовах введення воєнного стану зумовлює перенесення акценту на забезпечення виконання тих зобов'язань держави, котрі напряду пов'язані із питаннями протистояння ворогу та убезпечення самого існування суверенної держави.

5. Особливе місце у системі організації діяльності держави та суспільства в умовах введення воєнного стану відводиться налагодженню економічної безпеки. Це передусім зумовлено тим, що для захисту держави та її громадян потрібно мобілізувати якомога більше матеріальних ресурсів для забезпечення нормального функціонування державного механізму для реалізації опору ворогу.

6. До основних пріоритетів реалізації фінансової безпеки держави в умовах введення воєнного стану слід віднести врахування тих її особливостей, котрі стосуються структурних змін матеріального виробництва, які призводять до руйнування базових галузей економіки, падіння попиту на промислові товари та порушення економічних зв'язків, втрати ринків збуту, праці та сировини, а також ресурсної бази, порушення правового механізму оподаткування.

7. Нагальними стають зміни до нормативно-правових актів у напрямку врегулювання важливих питань технічної фіксації інформації в умовах воєнного стану, враховуючи встановлення чи посилення відповідальності за поширення певної інформації, врегулювання процесуальних дій щодо вилучення інформаційних даних

8. Слід вважати перспективним аналіз процесів впровадження нових методик здійснення державою безпекових заходів в умовах введення воєнного

стану на основі вивчення тих соціально-політичних та економічних процесів, що визначаються станом воєнно-політичної конфронтації сторін військових конфліктів.

Список використаних джерел

1. Забезпечення національної безпеки за основними напрямками життєдіяльності України: навчальний посібник: у 2-х ч.: Ч. I / В. А. Омельчук, М. П. Стрельбицький, С. Г. Гордієнко та ін.; за заг. ред. А. М. Кислого і М. П. Стрельбицького. Київ : Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2021. 304 с.
2. Буняк Н. М. Соціальна безпека: сутність та шляхи забезпечення / Економіка та суспільство. Електронний журнал. 2022. Вип.№37. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1242/1197>
3. Коробцова Д. В. Правове забезпечення фінансової безпеки / Аналітично-порівняльне правознавство : електрон. наук. вид. / Держ. вищ. навч. заклад "Ужгород. нац. ун-т". – Ужгород: Ужгород. нац. ун-т, 2022. № 2. С.141-146.
4. Котерлін І. Б. Інформаційна безпека в умовах воєнного стану у аспекті забезпечення інформаційних прав та свобод / Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2022. №1. С. 150-155.